

SEMINARI "GLOBALITZACIÓ I DESIGUALTATS EDUCATIVES"

Bartomeu Cantarellas
Maria Antònia Font
Joan Lladonet

Durant els dies 19, 20 i 21 d'octubre, es va celebrar aquest Seminari sobre *Globalització i desigualtats educatives* a l'ICE (Institut de Ciències de l'Educació de la UIB), amb la participació de més de 60 persones inscrites, i una mitjana de 50 assistents a cada sessió. Aquest Seminari va ser organitzat per l'STEI-i, dirigit pel Sr. Pere Polo, director de l'Escola de formació en Mitjans Didàctics i coordinat pel Sr. Antoni Verger, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Sra. Fernanda Caro, professora de la Universitat de les Illes Balears.

La globalització en context

El dijous, dia 19, a les 18 hores es va inaugurar el Seminari, a càrrec del Sr. Pere Polo, director de l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics de l'STEI-i i president d'Ensenyants Solidaris, que va demanar disculpes pel canvi de lloc, ja que aquest dia s'havia de fer a l'Escola de Formació.

"Va parlar sobre la creació de les classes mitjanes perquè poguessin consumir tot el que es produeix, de la guerra freda, de les crisis del petroli..."

Pere Polo va comentar que celebrava que s'hi hagués inscrit gent jove i va dir que cada any o cada dos es realitzava un seminari sobre el tema de la globalització. Que pot aportar fets positius i també molts de negatius i que és necessari tractar aquesta qüestió perquè devers un 16% de la població de les Illes és estrangera i devers la meitat no procedeixen dels països de la Unió Europea. Va afirmar que aquest Seminari havia començat a caminar a partir del mes de maig a la Universitat Autònoma de Barcelona i de la mà del Sr. Antoni Verger i de la Sra. Aina Tarabini. També va assenyalar que una persona de El Salvador no havia pogut venir, perquè havia tingut problemes a EUA i una ministra de Veneçuela tampoc no havia pogut traslladar-se. Va presentar el Sr. Joan Amer, professor de Sociologia de la Universitat de les Illes Balears i que havia d'exposar la ponència *La globalització en context* i el Sr. Daniel Suárez, professor de la Universitat de Buenos Aires (Argentina), que havia d'ajudar a comentar un vídeo durant la sessió.

Joan Amer va aclarir que no es projectaria el vídeo *"Memoria de un saqueo"*, que es referia bàsicament a Argentina i que seria un reportatge més global i que s'havia passat per TV2, encara que també hi surten fragments del vídeo esmentat. Va començar explicant que la globalització econòmica suposava una intensificació del capitalisme. Va fer un breu recorregut per la història de la globalització, va parlar de l'obertura de nous mercats internacionals a partir de l'anomenat descobriment d'Amèrica, de l'imperialisme i colonialisme del segle XIX en què els mercats europeus necessiten especialitzar-se, per passar a l'etapa posterior a la II Guerra Mundial, quan es creen els dos blocs i EUA passa a formar part de l'eix central de l'economia, dels plans Marshall i de l'aparició de l'FMI, del BM i del GATT. Va parlar sobre la creació de les classes mitjanes perquè poguessin consumir tot el que es produeix, de la guerra freda, de les crisis del petroli, de les deslocalitzacions, de l'expansió del neoliberalisme, de la creació primer de l'estat del benestar i més envant del seu desmante-

llament, etc. Va comentar tres posicions enfront de la globalització: la que espera que fomenti el desenvolupament econòmic dels països del Sud, la que creu que la globalització és massa poderosa i no hi podem fer res i la que creu que el mercat ha d'estar al servei de la societat i no a l'inrevés.

A partir d'aquí es va veure el vídeo sobre la globalització, sobre el cas d'Argentina, sobre "el corralito" i una vegada vist, **Daniel Suárez** va explicar la seva experiència a Argentina i va afirmar que la globalització econòmica com si fos un "tsunami" neoliberal havia arrasat el seu país. Va parlar dels més de 30.000 desapareguts amb el cop d'estat de 1976 i que han hagut de passar 30 anys perquè es començàs a fer justícia. Va assegurar que l'enemic del neoliberalisme és l'espai públic i que l'Estat és el responsable d'aquest espai, que durant el govern de Menem es varen instal·lar les salvatges regles del mercat sense restriccions, i que malgrat el desastre social i polític, Nemen va tornar a guanyar les eleccions per majoria absoluta amb el 55% dels vots. Què devien pensar els que havien perdut tots els doblers que tenien en el banc?, va preguntar. Va afirmar que el 1970, a Argentina, hi havia un 6% de pobres i que el 2001, ja eren el 52%. Va dir que creia que Menem havia guanyat perquè va ser capaç d'alienar la gent i d'invisibilitzar la pobresa i la misèria. Que 8 de cada 10 nins naixien pobres i que hi havia massa gent que mirava cap a una altra part. Va recordar que s'anaven privatitzant les empreses públiques i que es deia que s'havia d'aprimar l'Estat per engrandir la nació, això era la gran mentida per introduir el neoliberalisme i les privatitzacions.

"Un altre assistent va afirmar que s'estava destruint el món, l'energia, els sistemes i els ecosistemes i que a mitjan segle XXI hi hauria una crisi impressionant."

En aquests moments es va obrir un torn de paraules perquè hi poguessin intervenir els assistents. Es va demanar sobre qui estava en contra del neoliberalisme i de les deslocalitzacions. Daniel Suárez va contestar que hi ha moviments socials a Argentina i formes incipients de globalització antineoliberal com són els fòrums socials mundials, els d'educació, etc. Joan Amer va indicar que quasi totes les cimeres d'estats han provocat l'existència d'anticimeres i va citar les de Praga, Gènova i Seattle. Va dir que també en aquesta línia es podien considerar les manifestacions antiguerres. Pere Polo va parlar d'un llumet d'esperança, d'un començar a despertar, ja que hi ha moviments que demanen responsabilitats i que reflexionen sobre si els partits polítics ens serveixen en aquests moments. Va afirmar que creia que els efectes perniciosos de la globalització ens despertaran i faran que ens mobilitzem. Hi va haver una intervenció pessimista en el sentit que va dir que no creia que hi hagués gaire gent que es mogués contra el neoliberalisme i la globalització, que es creia que tot anava massa bé, que estàvem mancats d'ideologia i que aquí es podria arribar a la situació argentina. Un altre argentí hi va intervenir per dir que el tsunami encara continuava, perquè el neoliberalisme no havia desaparegut, sinó que estava ben implantat. Va dir que la nova decadència d'occident també la produeix i la produirà el neoliberalisme i va demanar que Daniel Suárez fos més clar. Un altre universitari va afirmar que només som ciutadans si som consumidors i en els països pobres són aspirants a ser-ho, va dir que la classe mitjana que va lluitar per canviar les coses, només ho va fer per poder arribar a consumir, que una vegada ho varen haver aconseguit, varen aturar la seva lluita. Una altra persona va afirmar que s'ha de millorar la democràcia participativa, que la rebel·lió i la sublevació només es produeixen quan la gent està desesperada, com en "el corralito". Un altre assistent va afirmar que s'estava destruint el món, l'energia, els sistemes i els ecosistemes i que a mitjan segle XXI hi hauria una crisi impressionant. En aquests moments va tornar a

intervenir-hi Daniel Suárez per dir que els partits polítics ja no són organitzacions eficaces per combatre el neoliberalisme, que s'han de visibilitzar les imatges dels nins que pateixen desnutrició i que s'ha d'aconseguir que la paraula tenguí potència suficient per poder combatre el neoliberalisme. No es va voler declarar pessimista, cosa que sí varen fer uns quants assistents. Pere Polo va parlar de la situació difícil que passen alguns governs a Llatinoamèrica, de la guerra d'Iraq i va afirmar que existeix un gran esgotament intel·lectual i que ens estam convertint en tecnòcrates. D'altres varen asseverar que per pessimistes que fóssim, havíem de seguir lluitant per canviar la situació. Tornà a parlar Daniel Suárez per afirmar que la situació a Equador, Perú i Bolívia és penosa i desastrosa, però que ara, a Bolívia, els indígenes, que sempre havien estat relegats, estan disposats a lluitar fins al final pel seu líder. I que allà s'està lluitant veritablement contra el neoliberalisme. El que passa és que existeix el perill d'una guerra civil, si els blancs, que han tengut sempre el poder, el volen recuperar. I a les 21 hores va acabar la sessió del primer dia.

Educació i desenvolupament

El divendres, dia 20, a les 10 hores el Sr. Bartomeu Parets, responsable d'Acció Sindical d'ensenyament públic de l'STEI-i, va presentar el Sr. Xavier Rambla, historiador, sociòleg i professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, la ponència del qual versaria sobre *Educació i desenvolupament*.

"Que hi havia qüestions de bilingüisme per resoldre, ja que els mestres no parlaven la llengua materna de molts d'alumnes i eren escolaritzats en castellà."

Xavier Rambla va enunciar que explicaria la projecció de les polítiques educatives a Argentina, Brasil i Xile i algunes mesures que podrien incidir en el desenvolupament. Va dir que la salut serveix per millorar les condicions socials, que proporciona beneficis a la fecunditat, a la participació política, etc. i que pot existir pobresa material i progrés en l'educació com en el cas de Cuba. Que la qüestió de fons en el desenvolupament és comprovar si es poden

satisfer les necessitats bàsiques o si es compleixen els drets humans. Que un gran desenvolupament econòmic ha suposat un gran estat del benestar als països escandinaus. Va afirmar que les condicions socials determinen el desenvolupament econòmic. Que el nivell educatiu dels pares determina el dels fills i filles. Que l'educació ha aturat el nivell de fecunditat i ha afavorit la participació política. Que el deute d'Amèrica Llatina s'hauria de condonar a canvi d'educació, ja que aquesta serveix per vèncer la pobresa. Que el cas d'Argentina consistia a seleccionar els destinataris més necessitats i amb menys ingressos i oferir-los educació gratuïta, beques, llibres, recursos, biblioteques, etc., i formació específica per al professorat, però que la crisi de 2001 havia suposat un canvis importants en la idea d'ajudar els més necessitats. Que a Brasil es tenia un fons destinat a educació i es donaven més doblers a les escoles que aconseguien l'educació per a tothom. Molts de professors tenien 50 criatures apuntades, per demostrar que el complien. També es reforçava el paper de la dona a les llars, amb unes "beques-escola" per a les mares que mantenien els fills escolaritzats. Que Xile era el país més avançat en la consecució de l'objectiu d'educació per a tothom. Existia el programa 900 escoles, el professorat de les quals rebia més formació que els altres. Des del 2000 s'ha traslladat a secundària amb el programa "Liceos para todos". Que hi havia qüestions de bilingüisme per resoldre, ja que els mestres no parlaven la llengua materna de molts d'alumnes i eren escolaritzats en castellà.

En el col·loqui es va manifestar que la LOE parlava de l'educació com a servei públic essencial, en lloc de dir que és un dret humà i que la concertada provocava segregació escolar, ja que hi havia molta gent que l'escollia pels serveis extraescolars que oferien, que molta gent no podia pagar. També es va parlar de la discriminació femenina que encara existeix actualment a l'educació.

Desigualtats educatives

A les 12,30 hores, la Sra. Margalida Mas Ferriol, responsable d'Administració i Finances de l'STEI-i, va presentar la Sra. Marta López, de l'Institut de Pedagogia Popular de Lima (Perú), i el Sr. Xavier Rambla, professor de la UAB, que havien de desenvolupar una ponència sobre *Desigualtats educatives*.

Marta López va parlar d'equitat i exclusió perquè existien grups de persones que tenien accés a recursos bàsics i altres grups que no en tenien. Que l'equitat en relació a l'educació s'hauria d'entendre com un dret humà. Que quan el dret a l'educació és considerat com a mitjà és veu com a una inversió i aquest fet impedeix el desenvolupament integral de les persones. Que la Constitució de Perú considera l'educació com un dret fonamental de les persones i una obligació de l'Estat de proporcionar-la. Que, quant a la qualitat, es proporcionen coneixements bàsics als més pobres i coneixements elevats als qui tenen més. Que és important fomentar la participació de les famílies a l'escola. Que darrerament ha augmentat la cobertura educativa de forma significa-

tiva, ja que a primària és quasi total però deixa una part de la població fora i això és manca d'equitat: no es cobreix tota la primària, poc la secundària i més poc l'educació especial. Que existeix expulsió d'alumnes del sistema educatiu, perquè les condicions de vida els fan sortir, no hi van perquè han de fer feina per poder menjar, han de repetir curs i no ho poden fer moltes vegades. Que dels 3.600.000 infants del Perú, les escoles només n'atenen un 30%. I que allà on hi ha menys escolarització és en els barris més pobres i en les zones rurals. Va seguir exposant xifres i percentatges d'abandonament i d'analfabetisme, especialment a les zones on es parla quítxua i aimara.

"Xipre, dedicada al turisme, on l'alumnat no abandona els estudis, amb Malta i Mallorca, illes que tenen unes característiques semblants i on l'abandonament és molt elevat."

Xavier Rambla va comentar que en comparació al Perú, a l'Estat espanyol tothom està escolaritzat, que aquí no hi ha desescolarització i que les alumnes tenen millors qualificacions. Va citar Nussbaum per dir que l'educació desenvolupa les capacitats humanes: els sentits, la imaginació, els pensaments, les emocions com a vinculacions fora d'un mateix, la concepció del bé a través de la raó pràctica, viure amb i per altri com a bases socials i autoestima,

aspecte al qual denominà afiliació, el desenvolupament del joc i el control polític del propi entorn, és a dir, la participació efectiva en eleccions polítiques, sindicals, etc. Va comparar l'illa mediterrània de Xipre, dedicada al turisme, on l'alumnat no abandona els estudis, amb Malta i Mallorca, illes que tenen unes característiques semblants i on l'abandonament és molt elevat. També va subratllar que a l'Estat espanyol, ha augmentat l'índex de fracàs escolar durant els últims sis anys. Que al País basc, a Aragó i a Astúries és allà on hi ha més alumnes que acaben els estudis. Que segons la UNESCO a l'Estat espanyol la primària la acaba tothom i segons l'Informe Pisa el resultat es troben per sota de la mitjana.

L'agenda educativa global

A les 16,30 hores, el Sr. Sebastià Serra, secretari d'Administracions Públiques de l'STEI-i, va presentar la Sra. Aina Tarabini, sociòloga i professora de la Universitat Autònoma de Barcelona i el Sr. Antoni Verger, pedagog i professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, que havien de desenvolupar una ponència sobre *L'agenda educativa global*.

Antoni Verger va iniciar la ponència i va comunicar que analitzarien alternadament amb Aina Tarabini l'agenda educativa global i que intentarien enllaçar amb el que s'havia explicat el matí i el dia anterior. Va definir la globalització i va dir que afecta tres dimensions que interaccionen: l'econòmica, la política i la cultural i que tot plegat influeix les polítiques educatives que es duen a terme. Que el neoliberalisme pretén posar totes les activitats entorn del mercat i separant-les de l'estat. Que respecte de l'educació implica una privatització que es reflecteix en l'augment de les taxes de la universitat, taxes a les famílies en els concertats, creixement dels centres privats, incentivació directa a les famílies, competència entre aules i centres, obtenció de recursos privats, rifes per finançar l'escola, universitats que atrauen alumnat estranger, etc. Que la globalització ens afecta a través del menjar ràpid i les pel·lícules de Hollywood; a l'escola s'estudien els mateixos temes i els mateixos autors i per fer currículum s'ha de publicar en revistes que s'editen en anglès. Que els currículums comprensius es troben en crisi i que es formen treballadors i treballadores i no ciutadans i ciutadanes. Que avui, a més dels estats, intervenen en política el BM i l'OMC que no tenen la mateixa agenda que la UNESCO.

Aina Tarabini va explicar com els organismes internacionals citats anteriorment i d'altres afecten l'educació. Que aquests organismes influeixen per indicar què s'ha de fer quant a educació, quins objectius s'han de dur a terme, quin ha de ser el currículum, com han de funcionar les escoles, etc. Que existeixen mecanismes per influir l'educació com el de l'harmonització de l'espai europeu de l'educació superior, el de la disseminació, que consisteix a fer algun estudi i indicar als estats que facin alguna cosa determinada perquè els indicadors de qualitat millorin, el de l'estandardització, que indica que els estats han de seguir unes normes i el de la imposició, que obliga a reformar els sistemes educatius. Que el BM és l'organisme que té més capacitat de definició de polítiques educatives als països del Sud. Que a vegades, les mesures aconsellades són les de reduir despesa pública en educació i la consegüent privatització. Això aconsegueix que a Amèrica Llatina les classes mitjanes no trepitgin l'escola pública. Que els estats només han d'intervenir en l'educació en l'àmbit dels pobres.

"Que molts de sindicats han denunciat el fet que l'educació pugui ser considerada una mercaderia, que se la insereix en els acords comercials."

Antoni Verger torna a intervenir per parlar de l'OMC. Que és un organisme que fomenta el lliure comerç en mercaderies i en serveis, i, per tant, en serveis educatius. Que no té agenda educativa, però que influeix molt a l'educació, a l'avaluació de la qualitat educativa. Que molts de sindicats han denunciat el fet que l'educació pugui ser considerada una mercaderia, que se la insereix en els acords comercials. Que s'està generant una agenda educativa global i que els estats no són elements passius, ja que molts es troben instal·lats dins els organismes que prenen les determinacions. En aquests moments es va passar al col·loqui i es va obrir un torn de paraules.

Es va comentar que en contextos de desigualtat, les polítiques socials en general poden acabar reproduint les desigualtats inicials, encara que tots tinguin una mica més. Es va parlar de la "bossa-escola" del Brasil, on es passa una renda mínima mensual a unes famílies seleccionades i condicionada a l'assistència dels fills i filles a l'escola. També es va explicar el cas de Veneçuela que és un país dissident, perquè no vol mercantilitzar l'educació i és un lloc on es garanteix que tothom pugui accedir a tots els nivells de l'educació i demostren que es pot garantir l'educació superior per a tothom. També es va parlar de la manera com es prenen els acords en els organismes internacionals i que no es pot dir que sigui democràtica. També es va apuntar que les desigualtats a Amèrica Llatina s'accentuen a causa del molt frau fiscal existent. També es va parlar de les filosofies positivistes que han impulsat la globalització i que han intentat legitimar la cultura hegemònica occidental. Hi va haver qui va demanar si totes aquestes qüestions que es plantejaven tenien alguna solució. Es va indicar que els canvis són difícils, però que es poden anar fent coses, que la pobresa afecta l'educació i que aquesta té efectes econòmics i polítics.

Polítiques educatives per a la igualtat

A les 18 hores, la Sra. Maria Antònia Font, responsable d'Acció Sindical de pública de l'STEI-i, va presentar el Sr. Xavier Bonal, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona i adjunt del Síndic de Greuges de Catalunya i el Sr. Eduardo Vila, pedagog i professor de la Universitat de Màlaga, que havien de desenvolupar una ponència sobre *Polítiques educatives per a la igualtat*. La presenta-

dora de la ponència va agrair al Sr. Pere Polo l'organització d'aquestes jornades i va afirmar que hi havia ganes de passar a l'acció i que els sindicats superassin l'etapa de burocratització en què es trobaven en l'actualitat.

Xavier Bonal va afirmar que la lluita contra la pobresa no ha de ser forçosament la de la desigualtat i la lluita per la desigualtat no ha de ser obligatòriament la de la pobresa. Va parlar del fet de considerar que l'educació no és només consum, sinó que s'hi pot invertir i es pot dur al mercat de canvi. Que s'ha de tenir clar que els beneficis de la inversió educativa han de ser efectius. Que s'ha pogut comprovar que l'educació no era suficient per eliminar la pobresa, ja que als pobres només els arriben les engrunes de les millores econòmiques. Que existeix un altre model que és el de localitzar els més pobres i abocar-hi serveis, entre ells, l'educació. Amb aquest model d'augmentar els recursos a l'educació tampoc no s'ha eliminat la pobresa. Que a Amèrica Llatina hi ha un accés massiu a l'ensenyament privat per part de les classes mitjanes i els pobres són els que van a l'escola pública. Que uns estudis que s'han fet indiquen que perquè un infant pugui sortir de la pobresa ha d'assistir amb profit 12 anys a l'escola i això no passa. També va explicar el sistema "bossa-escola" del Brasil i va indicar que per no perdre l'ajuda, l'assistència havia de superar el 80%. També va indicar que de les condicions socials deriven les condicions educatives, encara que va assegurar que tots els infants eren potencialment educables.

"...on s'ha aconseguit recuperar llengües que quasi ja havien desaparegut i s'ha anat eliminant la vergonya dels indígenes a usar-les."

Eduardo Vila que va parlar de polítiques d'igualtat, de la construcció d'un nou subjecte polític a partir dels pobles indígenes i de les persones migrants i també de la reconstrucció del concepte de ciutadania, que ha passat d'element inclús a exclusor. Va afirmar que el cost d'escolaritzar totes les persones que es troben en edat d'escolarització en el món és equivalent al que gasten els europeus en gelats. Que el diàleg intercultural és també un diàleg intracultural que reflecteix les relacions entre les cultures. Va explicar els discursos de les polítiques neoliberals i interculturals: el discurs de les bondats de la privatització i la descentralització, el discurs de la qualitat i de l'excel·lència competitiva, el discurs de la naturalització del relativisme moral, el discurs de la pedagogia de les conseqüències i el discurs de la legitimació de les desigualtats socials que té com a conseqüència la concentració, l'explotació i la inclusió dels emigrants a centres públics, acaramullats i a escoles gueto. Que no s'ha de confondre la interculturalitat amb el folklorisme. Que no existeix la competitivitat sana i que aquest discurs s'ha de desterrar de l'escola. Que la pluralitat d'identitats i cultures no constitueix cap problema.

En el col·loqui posterior es va parlar del cas de Bolívia, de l'indigenisme i que pensen fer innovacions a l'escola, del cas de Veneçuela on es va dir que tenen el sistema educatiu més avançat de Llatinoamèrica, on s'ha aconseguit recuperar llengües que quasi ja havien desaparegut i s'ha anat eliminant la vergonya dels indígenes a usar-les. Sobre el fet que les classes mitjanes haguessin escolaritzat els infants a la privada a Llatinoamèrica es va dir que aquí també passava una cosa semblant. Es va afirmar que si a les escoles no hi havia els diferents tipus d'infants que hi ha a la societat, no es podia fer interculturalitat. També es va comentar que molta de gent pel fet de pagar els seus impostos, tenen molt assumit que volen elegir centre. Aquí es va dir que no tots els

juristes tenen clar l'article 27 de la Constitució sobre si es refereix al dret d'establir centres d'ensenyament o a elegir-los. Altres assistents hi varen intervenir per afirmar que la Constitució el que diu és que hi ha llibertat de creació de centres. Hi va haver un moment es què es va parlar sobre el tema de les llengües dels indígenes i què s'havia de fer per recuperar-les i va sorgir el tema del català i del castellà, de llengua dominant i dominada i que l'Estat espanyol no promou la riquesa cultural i lingüística que té. També es va parlar sobre el fet que es vulgui aprendre àrab per rebre els immigrants del Marroc i que després es descobreixi que la seva llengua és el tamazigh. També es va afirmar que el concepte de ciutadania s'ha d'identificar respecte de la convivència i no de la religió.

"...la repressió violenta de la policia mexicana contra aquests mestres que no feien més que voler millorar la situació desastrosa en què es troba l'educació en aquell país."

Moviments socials i educació pública

El dissabte, dia 21, a les 10 hores i 30 minuts, després de vèncer uns quants problemes tècnics, va començar la darrera sessió del Seminari per parlar sobre *Moviments socials i educació pública*. Va moderar el Sr. Gabriel Caldentey, secretari d'Acció Sindical i Comunicació de l'STEI-i, que va presentar els components de la taula rodona: el Sr. Daniel Suárez, professor del Laboratori de Polítiques Públiques de la Universitat de Buenos Aires; la Sra. Beatriz Quirós, responsable de Política Educativa de la Confederació d'STE; el Sr. Joviel Acevedo, secretari de l'STE de Guatemala, que en aquests moments volava des d'Eivissa cap a Mallorca i que arribaria més tard, que havia substituït el Sr. Andrés Eloy, rector de la Universitat de Veneçuela i viceministre d'Educació Superior del mateix país i el Sr. Eduardo Vila, professor de la Universitat de Màlaga.

Després de la presentació dels components de la taula es va projectar la pel·lícula "*Granito de arena*", realitzada a Mèxic, que qüestiona certes posicions

sindicals, és a dir, combat el sindicalisme oficial de mestres de Mèxic. En aquesta pel·lícula es va poder comprovar la lluita aferrissada dels mestres d'Oaxaca, les seves vagues, les seves tancades i manifestacions i la repressió violenta de la policia mexicana contra aquests mestres que no feien més que voler millorar la situació desastrosa en què es troba l'educació en aquell país.

A continuació varen començar les intervencions dels components de la taula rodona:

Joviel Acevedo va donar dades generals de Guatemala (situació geogràfica, població, economia...). També va parlar de l'estreta relació del seu sindicat amb l'STEI-i i de la freqüent coincidència amb professorat d'Espanya per cooperació, solidaritat i intercanvi d'experiències. La projecció del documental -va dir- m'ha evocat l'any 2003 a Guatemala per les mobilitzacions i vagues que varen mantenir i en el transcurs de les quals arribaren a prendre ports i aeroports; no va ser exclusivament una lluita com a mestres, sinó que s'hi afegiren

mares, pares i alumnat contra la política de les multinacionals. Va denunciar la connivència d'alguns governs europeus amb l'imperi feixista de Bush. I va deixar clara la seva convicció que els moviments de base són una gran majoria que encara no han estat capaços de mobilitzar tota la seva força per aconseguir que en lloc d'aturar un dia, un mes o un any tot el país, el puguin aturar durant un sol dia tots els països del món. Va dir que la solidaritat de l'STEI-i amb l'STEG s'ha de veure com una tasca que no ha de ser voluntària o compassiva, sinó una solidaritat de doble via: dret dels més dèbils i deure dels més forts envers aquells. Va afirmar que mentre la globalització i el poder neoliberal facin més rics els rics i més pobres els pobres, i mentre augmenti la pobresa (62% per baix del llindar i proper a l'extrema pobresa) la lluita serà necessària. Va afirmar que l'STEG lluita pel treball i el salari mínim i digne del professorat, però també per molts d'altres aspectes que afecten el món educatiu, per exemple la nutrició per als nins i nines, que l'Estat ha de garantir, o per les necessitats de mares i pares de família de les diferents comunitats. Cal dir als grans poders que no s'accepta la misèria

que provoquen amb les seves polítiques neoliberals. Va explicar que acabava d'arribar d'Eivissa i que havia dit a l'alumnat que tota la infraestructura i mitjans que tenen en els instituts que ell ha visitat és el resultat de la lluita i reivindicacions dels seus pares i padrins per aconseguir-los. Que convé tenir present que l'educació és l'única sortida contra la globalització i el neoliberalisme; que cal ensenyar les noves generacions a defensar allò que s'ha obtingut. La lluita és eterna: es guanyen batalles, mica en mica; però la vida és lluita i la lluita és vida; tenim dret a viure, a expressar-nos i a ser escoltats. Finalment, es va referir a la lluita de l'any passat al seu país contra el Tractat de Lliure Comerç (TLC) i que com a regal els Estats Units els posen un mur entre EUA i Mèxic; va tornar a insistir en la idea de posar-se d'acord tots els estats per aturar durant un dia a tot arreu del món. I per acabar va fer com a reflexió o petició que vagin a Guatemala més cooperants per saber què hi ha, què passa i reforçar l'ajuda.

"La lluita és eterna: es guanyen batalles, mica en mica; però la vida és lluita i la lluita és vida; tenim dret a viure, a expressar-nos i a ser escoltats."

Daniel Suárez va començar per expressar l'agraïment a l'STEI-i i especialment al senyor Pere Polo. Es va referir al documental per dir que és una clara mostra de l'alt compromís dels docents i dels seus sindicats contra les forces del neoliberalisme.

La institució per a la qual ell treballa va fer un estudi sobre polítiques educatives a Llatinoamèrica, amb especial esment a Xile, Equador, Perú i Argentina, durant el període 1997-2003. D'aquest estudi es conclou que els sindicats eren els protagonistes de les lluites i de les reivindicacions, i especialment els docents; però també es treballava en la línia de com els sindicats, a més de ser les plataformes de lluita i reivindicació dels treballadors i treballadores, es podien convertir en estructures de lluita contra les polítiques neoliberals i contra el pensament únic que imposen. Tot seguit va explicar que els sindicats de docents del Con Sud han elaborat estratègies alternatives de lluita, com per exemple: a Argentina, la "carpa blanca". Instal·laren una carpa blanca (perquè

les bates que du el professorat dins l'aula són d'aquest color) davant el Congrés de la nació i varen fer dejunis els docents durant més de 1.000 dies per reivindicar l'escola pública, un finançament adequat, millors condicions laborals, sous... i per incloure-ho dins l'agenda política educativa, ja que el finançament afecta directament la qualitat educativa. Amb tot això aconseguiren l'adhesió de sectors que fins aleshores sols havien vist els problemes que afectaven els seus sous. Les reformes educatives neoliberals no tengueren efectes pedagògics positius o renovadors; per això els moviments sindicals plantejaren el que anomenaren la santíssima trinitat: currículum, avaluació i qualificació docent. Les polítiques neoliberals cercaven callar les preocupacions pedagògiques alternatives que s'oposaven al discurs únic pretès pel neoliberalisme. Actualment, molts de sindicats també reivindiquen estratègies del saber pedagògic. CETERA d'Argentina: els docents investiguen les seves pròpies pràctiques pedagògiques, com també investiguen el desplegament o l'aplicació d'altres pedagogies per un altre model d'escola pública. L'IPP de Perú i altres organitzacions de Colòmbia i d'altres països estan construint un atlas pedagògic que mostra la realitat de la situació a les escoles d'aquests països, per rebatre la propaganda i contradir les anàlisis que dona la política neoliberal i la seva voluntat de privatització i mercantilització de les escoles.

Beatriz Quirós va manifestar el seu agraïment a l'STEI-i pel convit a aquest seminari i va exposar que precisament va ser l'STEI-i, dins la confederació

d'STE, el membre capdavanter en tota la feina d'obrir-se a l'exterior i a altres països. Des de l'àmbit de relacions internacionals dels STE es volen donar a conèixer, per denunciar les polítiques neoliberals. Tot seguit va donar una visió molt ràpida de fets puntuals d'Argentina i Mèxic. Va denunciar l'inici de la corrupció sindical aquí (sindicalisme burocràtic) amb cursos de formació del Forcem que beneficien els grans sindicats. Quant a l'OCDE i els seus informes PISA, va qüestionar el sentit i l'orientació d'aquests tests i informes que només duen o serveixen per classificar les escoles. (Aquí el moderador va fer un incís per referir-se a la classificació de centres que fa uns mesos va publicar el *Diario de Mallorca* segons els resultats de les proves de selectivitat).

Es referia a la situació d'Anglaterra on els infants de 8 anys són obligats a fer unes proves i exàmens de selecció per després poder accedir a escoles corporatives (escoles de "qualitat"). A Europa (tant l'occidental com la de l'est) hi arriben aquestes polítiques privatitzadores de l'ensenyament i el consegüent desfinançament de l'escola com a servei públic. Un altre aspecte al qual es va referir va ser el de la immigració que afecta fortament els països del sud d'Europa: a Grècia s'han fet unes manifestacions molt fortes per defensar l'escola pública, com a Itàlia i a França. A França s'expulsa a menors en situació no legal i se'ls retorna al país d'origen; a Espanya s'han retornat fins ara 80.000 immigrants; a Portugal tanquen escoles rurals i obliguen els infants a anar a escoles de concentració a 30 o 40 quilòmetres de distància, amb la qual cosa molts abandonen. És a dir, tot un conjunt de polítiques educatives posades al servei de l'economia a molts de països de l'Europa dels 25.

"Hi havia molta privatització tant d'escoles com d'universitats; preocupava en primer lloc l'alimentació i l'escola quedava relegada..."

Finalment va passar a explicar la situació de conflicte que es produirà a Espanya amb l'Estatut de la Funció Pública Docent al qual els STE s'oposen i els grans sindicats accepten. L'Estatut de la Funció Pública docent persegueix: a) jerarquitzar i dividir el

professorat, b) substituir els actuals complements docents (sexennis) per graus per anar ascendint (amb una avaluació que farà la direcció del centre a la inspecció; c) enfortir el paper dels directors i directores que ja no seran elegits per cap òrgan de participació del centre. Com s'enfronten aquests problemes des dels STE? Amb sensació de solitud a l'Estat espanyol, però no a altres fòrums internacionals (Plataforma 2004, Fòrum mundial, Fòrums socials europeus, Fòrum social ibèric...). Per acabar va fer una ràpida referència a les universitats que es posaran al servei de les empreses, i va afirmar que posar-se al servei del capital significa la destrucció de les universitats públiques.

Eduardo Vila va explicar una mica la situació de Veneçuela i va referir-se al fet invers del que s'havia dit fins ara; és a dir, com alternativament a les altres intervencions, en el cas de Veneçuela, l'economia està al servei de l'educació. Parla de les 4 "A" del sistema educatiu d'aquell país, que són: assequibilitat, accessibilitat, adaptabilitat i acceptabilitat, amb les quals s'intenta aconseguir millores de l'educació. L'any 1999 es fa una Constitució nova que és una de les més progressistes del món, almenys sobre el paper. Tot seguit es refereix a les traves i dificultats per les quals ha hagut de passar la República, com és ara, un cop d'estat i múltiples pressions sobre el petroli. Durant els 40 anys

anterior de la 2a República es vivia en un pur i dur bipartidisme. Actualment el president Chávez fa coses perquè té petroli (es diu), però, s'han de fer les coses, ha d'haver-hi voluntat i determinació com demostra el president actual, perquè abans també hi havia petroli però només s'enriquien els de sempre. Com estava l'educació a Veneçuela? Hi havia molta privatització tant d'escoles com d'universitats; preocupava en primer lloc l'alimentació i l'escola quedava relegada; es constata una situació precària de tota la xarxa pública..., tot el contrari del que ara s'està fent. A continuació va exposar les dades de la situació i evolució des del govern de Chávez ençà. Tot (taxes d'escolaritat, inversions...) indica un augment molt significatiu fins a duplicar, triplicar i fins i tot quadruplicar les dades del temps anterior, segons els casos. Dins el sistema educatiu bolivià coexisteixen tres subsistemes: el tradicional, el de les escoles que s'incorporen al sistema general i el subsistema complementari de les missions. Tot seguit explica el funcionament de les missions com a subsistema que té per funció suplir les carències del sistema (alimentàries, educatives...) però no arriben a donar les necessitats i les exigències suficients; és a dir, en tenen prou a cobrir allò que es previ a l'educació. A partir d'aquí es va centrar en les missions educatives que són:

La Robinson: la més important quant a l'alfabetització ha aconseguit més de 200.000 facilitadors, aules... i en dos o tres mesos aconsegueixen que sàpiguen llegir les persones que reben el benefici d'aquesta Missió.

La Misión Rivas: per a gent que havia hagut d'abandonar l'escolarització elemental (s'han beneficiat unes 700.000 persones).

Misión Sucre: per a educació superior i que es va posar en marxa l'any 2003. Té bàsicament 2 programes: a) d'accés a la universitat (beques de transport, de material...) i b) programes de formació. Els estudiants, a més d'estudiar, han de posar en marxa projectes a les seves comunitats, i, lligada amb aquesta acció, s'obté la municipalització de l'ensenyança universitària (les anomenades "aldeas universitarias"). Finalment, ens parlà de programes complementaris com són:

"Plan Simoncito", d'educació infantil que ara s'està generalitzant i abans era un luxe.

"Plan emergente bolivariano", més vinculat a temes de voluntariat social. I dins aquest Pla, les escoles alternatives, per atendre les necessitats de joves que són al carrer fins aconseguir que tornin a l'ensenyament regulat. I va acabar exposant els trets de les escoles bolivarianes:

- Obertes tot el dia (l'alumnat berena, dina i quasi sopa).
- Programa educatiu integral comunitari (PEIC): la comunitat és la que fixa els objectius bàsics i necessaris.
- Interculturalitat (de la qual ja en va parlar ahir).
- Educació especial (que just ara comença).

I així va acabar el Seminari. □

ES REFUGI

Via Sindicat, 21 - pati.

(antic edifici del Sindicat Forà)

Ciutat de Mallorca

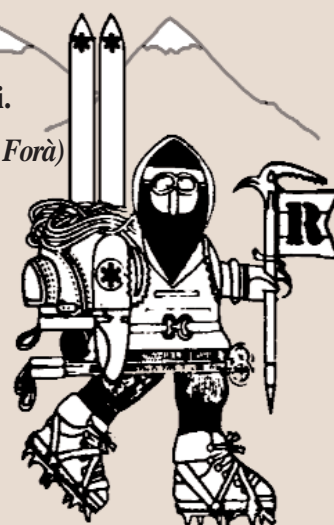
07002

Telèfon: 971 71 67 31

Fax: 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

www.esrefugi.es

Des del 1976!
equipam ses vostres aventures